

Warszawa, 30.06.2023

Aneta Drożdżewicz

Nr albumu 4022

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej

Instytut Psychologii

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.:

Wybrane modele psychopatii w kontekście Kołowego Modelu Metacech Osobowości

Promotor naukowy: dr hab. Jan Ciecuch, prof. UKSW

Streszczenie

W ciągu minionego wieku rozumienie osobowości psychopatycznej zmieniało się. Po pierwsze, przestawano ją rozumieć wyłącznie jako osobowość przestępczą, a zaczęto ujmować szerzej, jako występującą również w populacji ogólnej. Po drugie, w klasyfikacjach chorób i zaburzeń zastąpiono ją osobowością antyspołeczną lub dysocjalną. Po trzecie, współcześnie osobowość psychopatyczną ujmuje się częściej w kategoriach dymensjonalnych i intensywnie bada empirycznie. w konsekwencji w literaturze funkcjonuje wiele modeli psychopatii, o nie zawsze jasnych relacjach między sobą. Celem niniejszej rozprawy doktorskiej jest wykazanie relacji między aspektami psychopatii wyróżnianymi w różnych modelach. Kołowy Model Metacech Osobowości (KMMO; Strus i in., 2014) umożliwi uporządkowanie i pokazanie relacji pomiędzy modelami i postulowanymi przez te modele konstruktami (aspektami

psychopatii). w ten sposób KMMO dostarcza punktu odniesienia dla mnogości koncepcji i definicji psychopatii.

Niniejsza rozprawa doktorska przewiduje ulokowanie w KMMO wybranych modeli dotyczących psychopatii, czyli modelu psychopatii Hare (2017), modelu psychopatii zawartego w III sekcji DSM-5 (APA, 2013) oraz w ICD-11 (WHO, 2020), modelu psychopatii Lilielfelda i Widowsa (2005), Triarchicznego Modelu Psychopatii (Patrick i in., 2009), Modelu Cech Osobowości Psychopatycznej (Boduszek i in., 2016), psychopatii z Ciemnej Triady Osobowości (Paulhus, Williams, 2002), modelu Levensona i współpracowników (1995), modelu Durand'a (2017), modelu Lynam'a i współpracowników (2011), Całościowego Modelu Osobowości Psychopatycznej (Cooke i in., 2004). Realizacja tego zamiaru pozwoliła na wykazanie relacji między modelami i wyróżnionymi w nich aspektami psychopatii. Ponadto podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, jakie są podstawowe aspekty psychopatii. w tym celu została zastosowana analiza wypracowana w podejściu psycholeksykalnym, które pozwoliło opisać hierarchię cech psychopatycznych.

Badanie zostało przeprowadzone w trzech etapach. w dwóch etapach wzięło udział łącznie 325 osób, w wieku 17–66 lat ($M = 27,02$; $SD = 7,37$). Kobiety ($n = 229$) stanowiły 62,2% badanej grupy. w związku z tym, że zastosowano obszerny zestaw narzędzi badanie zostało podzielone na dwie sesje badawcze z 10-dniową przerwą między nimi. w trzecim, dodatkowym, etapie badania wzięło udział łącznie 209 osób (badanie jednym kwestionariuszem *PPI-R*), w wieku 17-66 lat. Do pomiaru:

- (1) metacech osobowości zastosowano *Kwestionariusz metacech osobowości w wersji skróconej (The Circumplex of Personality Metatraits Questionnaire–Short Form; Strus, Cieciuch, 2021)*,
- (2) aspektów psychopatii zastosowano: *Hare Self-Report Psychopathy Scale* (Paulhus i in., 2017), *Inwentarz Osobowości PID-5* (pozycje związane z antyspołecznym zaburzeniem

osobowości; *The Personality Inventory for DSM-5*, Krueger i in., 2012), *Inwentarz Osobowości PiCD* (pozycje związane z dysocjalnym zaburzeniem osobowości; *Personality Inventory for ICD-11*, Oltmanns, Widiger, 2018), *Psychopathic Personality Inventory-Revised* (Lilienfeld, Widows, 2005), *Triarchic Psychopathy Measure* (Patrick, 2010), *Skala Cech Osobowości Psychopatycznej (Psychopathic Personality Traits Scale – Revised*, Boduszek i in., 2016), *Kwestionariusz SD3* (Jones, Paulhus, 2014; pozycje związane z psychopatią), *Dark Triad Dirty Dozen* (Jonason, Webster, 2010), *Levenson Self-Report Psychopathy Scale* (Levenson i in., 1995), *Durand Adaptive Personality Questionnaire* (Durand, 2017), *Elemental Psychopathy Assessment* (Lynam i in., 2013), *Comprehensive Assessment of Psychopathic Personality– Self-Report* (Sellbom i in., 2019).

Postawiono hipotezy dotyczące lokalizacji badanych aspektów psychopatii w KMMO. Ponieważ aspekty wyróżniane w różnych modelach są ze sobą znaczeniowo powiązane, postawiono pytanie badawcze dotyczące struktury zmiennych wyróżnianych we wszystkich uwzględnionych modelach psychopatii. Odpowiedź na pytanie badawcze była poszukiwana w analizach eksploracyjnych, a stawiane hipotezy były weryfikowane w analizach confirmacyjnych. Wyniki badań w większości potwierdziły oczekiwane związki pomiędzy aspektami psychopatii a metacechami osobowości z KMMO.

Zgodnie z oczekiwaniami większość aspektów psychopatii ulokowało się blisko metacechy alfy-minus/rozhamowania, która stanowi swego rodzaju centrum psychopatii, a po obu jej stronach ulokowały się różne rodzaje psychopatii. Niektóre aspekty ulokowały się też ponad linią delty-minus/poszukiwaniem wrażeń (stanowiącej granicę zdrowia-choroby). Są to aspekty adaptacyjne psychopatii, których lokalizacja jest znacznie oddalona od aspektów bliskich alfy-minus/rozhamowaniu. w hierarchicznej eksploracyjnej analizie czynnikowej uzyskano pięć poziomów. Ich lokalizacja w KMMO potwierdziła, że

alfa-minus/rozhamowanie jest centrum psychopatii, która różnicuje się po obu stronach tej metacechy w przestrzeni KMMO.

Reasumując, niniejsza rozprawa doktorska pokazuje, co może być uważane za rdzeń psychopatii i podejmuje próbę uporządkowania wielości modeli psychopatii. Przedstawione wielowymiarowe modele dymensjonalne zawierają zwykle zarówno cechy adaptacyjne, jak i kryminogenne, różnie rozkładając akcenty, ale zwykle akcentując aspekty mniej lub bardziej patologiczne.

Summary

Over the past century, the understanding of the psychopathic personality has changed. Firstly, it ceased to be understood only as a criminal personality, and began to be understood more broadly, as also occurring in the general population. Secondly, in the classifications of diseases and disorders it has been replaced by antisocial or dissocial personality. Thirdly, nowadays psychopathic personality is more often defined in dimensional categories and intensively studied empirically. As a consequence, there are many models of psychopathy in the literature, the relationships between them are not always clear. The aim of this doctoral dissertation is to show the relationship between the aspects of psychopathy distinguished in various models. The Circumplex Model of Personality Metatraits (CPM; Strus et al., 2014) will make it possible to organize and show the relationship between the models and the constructs postulated by these models (aspects of psychopathy). In this way, CPM provides a reference point for the multitude of concepts and definitions of psychopathy.

This doctoral dissertation provides for the placement of selected models of psychopathy in CPM (the Hare model of psychopathy (2017), the model of psychopathy contained in the third section of the DSM-5 (APA, 2013) and the ICD-11 (WHO, 2020), the model of psychopathy by Lilielfeld and Widows (2005), Triarchic Model of Psychopathy (Patrick et al., 2009), the Model of Psychopathic Personality Traits (Boduszek et al., 2016), the Dark Triad Psychopathy of Personality (Paulhus, Williams, 2002), the Levenson et al. model (1995), the Durand model (2017), the Lynam et al. model (2011), the Comprehensive Model of Psychopathic Personality (Cooke et al., 2004)). The implementation of this intention allowed to demonstrate the relationship between the models and the aspects of psychopathy distinguished in them. In addition, an attempt was made to answer the question what are the basic aspects of psychopathy. To answer this question, an analysis developed in the

psycholexical approach was applied, which allowed to describe the hierarchy of psychopathic traits.

The study was conducted in three stages. a total of 325 people aged 17–66 took part in two stages ($M = 27.02$; $SD = 7.37$). Women ($n = 229$) accounted for 62.2% of the study group. Due to the fact that an extensive set of tools was used, the study was divided into two research sessions with a 10-day break between them. a total of 209 people (tested with one PPI-R questionnaire), aged 17-66, participated in the third, additional stage of the study. To measure: (1) personality metatraits, The Circumplex of Personality Metatraits Questionnaire – Short Form; Strus, Ciecuch, 2021, was used, (2) aspects of psychopathy were used: Hare Self-Report Psychopathy Scale (Paulhus et al., 2017), PID-5 Personality Inventory (items related to antisocial personality disorder; The Personality Inventory for DSM-5, Krueger et al., 2012), PiCD Personality Inventory (items related to dissocial personality disorder; Personality Inventory for ICD-11, Oltmanns, Widiger, 2018), Psychopathic Personality Inventory-Revised (Lilienfeld, Widows, 2005), Triarchic Psychopathy Measure (Patrick, 2010), Personality Trait Scale Psychopathic Personality Traits Scale – Revised, Boduszek et al., 2016), SD3 Questionnaire (Jones, Paulhus, 2014; items related to psychopathy), Dark Triad Dirty Dozen (Jonason, Webster, 2010), Levenson Self-Report Psychopathy Scale (Levenson et al., 1995), Durand Adaptive Personality Questionnaire (Durand, 2017), Elemental Psychopathy Assessment (Lynam et al., 2013), Comprehensive Assessment of Psychopathic Personality–Self-Report (Sellbom et al., 2019).

Hypotheses were put forward regarding the localization of the studied aspects of psychopathy in CPM. Since the aspects distinguished in various models are semantically related, a research question was posed regarding the structure of variables distinguished in all the models of psychopathy considered. The answer to the research question was sought in exploratory analyses, and the hypotheses were verified in confirmatory analyses. The results of

the research mostly confirmed the expected relationships between the aspects of psychopathy and personality metatraits with CPM.

As expected, most aspects of psychopathy were close to the alpha-minus/disinhibition metatrait. Some aspects were also located above the delta-minus/sensation-seeking line (which is the border between health and disease). These are the adaptive aspects of psychopathy, the location of which is far removed from the aspects close to alpha-minus/disinhibition. Five levels were obtained in the hierarchical exploratory factor analysis. Their location in CPM confirmed that alpha-minus/disinhibition is the center of psychopathy, which differentiates on both sides of this metatrait in CPM.

In summary, this doctoral dissertation shows what can be considered the core of psychopathy and attempts to organize the multiplicity of models of psychopathy. The presented multidimensional dimensional models usually contain both adaptive and criminogenic features, distributing the accents differently, but usually emphasizing more or less pathological aspects.